

Mintga di allas 15.30

Il lockdown ha inspirau l'artista Yvonne Gienal ad ina seria da fotografias

DA SUSI ROTHMUND/FMR

■ **Yvonne Gienal habitescha cun sia famiglia a Glion ella vischinonza digl uaul. Sco biars auters ha era l'artista – che meina la Cularta cun atelier e galleria a Laax – giu da far homeoffice. Plinavon ein ses projects d'art planisai durant quei temps vegni annullai ni spustai. Sper sia lavur ha la mamma da dus buobs aschia gudiu d'haver fetg bia temps per la famiglia e per crear novas ovras d'art.**

FMR: *Ussa astgass la Cularta puspei arver las portas, denton adina mo cun risguardar las restricziuns e mesiras da segirtad necessarias. Tuttina restan las portas aunc serradas ad interrim.*

Yvonne Gienal: Gie, nus havein stuiu serrar d'in di sin l'auter ed igl ei stau da dar giu duas exposiziuns. Ina havess tractau las hartas da troccas cun in vast program: troccas contemporanas, vart filosofica dallas troccas, videos, cuors da dar troccas, visetas dils participonts dil cuors romontsch ed auter. Ei fuss stau interessant da mussar quella part da nossa cultura. Actualmein havess ina installaziun da Gianin Conrad liug en ed entuorn la Cularta. Sut las circumstanzas actualas e senza la pusseivladad da far ina vernissascha havein nus denton buca vuliu realisar quella exposiziun.

Propi donn, han quellas duas exposiziuns liug pli tard?

Igl ei tut aunc empau malguess per planisar terminis, e perquei lein nus spitgar tochen igl atun per prender decisiuns. Pigl onn 2021 havein nus gia fixau entginas exposiziuns. Nus vegnin denton a realisar quell'occurrenza da troccas e

«Quella crisa globala dat da patertgar» – Yvonne Gienal.

FOTO M. KUNFERMANN

l'exposiziun da Gianin Conrad en ils decuors dils proxims dus onns.

Lu haveis Vos sco menadra dalla Cularta giu bia liber?

Gnanc dispet, jeu hai giu dabia lavur administrativa ed organisatoria, e quella hai jeu saviu far da casa anora. Il zercladur arvin nus lu puspei las portas dalla Cularta cun in'exposiziun participativa nua che biars artists grischuns ein dalla partida.

Far homeoffice cu ils affons ein a casa ei matei tut auter che simpel?

Sco artista sun jeu endisada da far homeoffice e da parter en miu temps cun famiglia e lavur creativa. Saver planisar e parter en il di sco ins ha basegn ei per mia veta professionala fetg impurtont. Igl ei stau da mirar ch'igl entir sistem funcziuni. Jeu sun stada sfurzada da se-

dar giu (aunc) pli intensivamein cun memezza e mia pintga famiglia. D'haver ton temps mo per nus, senza stuer cuorer d'in termin a l'auter, ei propi stau in ver scazi. Nus havein priu serius las mesiras da segirtad ed essan stai per nus. Era ils affons ein buca s'entupai cun amitgs. Ils contacts cun amitgs, collegas e la famiglia han secapescha muncu fetg a nus carschi ed als affons.

Vos affons frequentan la secunda e tschunavla classa bilingua. Vos essas scolasta dil scalem ault, aschia ch'igl ei guess buca stau in problem cun l'instrucziun a casa?

Quei ha funcziunau nundetg bein, ils scolasts han fatg grondiusa lavur. Era per mei eis ei stau bi da puspei inaga s'engaschar sco scolasta. Pils pensums da scola han ei duvrau rodund duas uras e mesa a di, quei che ha tenor mei era tunschiu. Nus havein ina casa rela-

tiv gronda cun in curtin, aschia ha mintgin da nus avunda spazi da sere-trer. Nus havein denton gudiu fetg d'esser ton ensemen, far spassegiadas, far turas da velo, dar giugs, dar ballapei, ed ils dus buobs han schizun manegiau ch'ei seigi stau bi da far scola a casa.

Ein els buca selegrai da turnar a scola?

Bein secapescha, e lu co. Els ein selegrai immens da puspei veser ils amitgs e han ussa da far giu e s'entupar cun quels ton sco pusseivel. Quei astgan els uss senz'auter, en scola el Grischun ston ei gie era buca tener distanza denter ils affons.

Quei tuna dètg positiv, empau mender eis ei matei iu cun l'artista Yvonne Gienal?

Jeu less buca selamentar, nus essan en dus che mirein per las entradas dalla famiglia. Tut las exposiziuns ni ils events ch'eran previ durant quei temps ein denton vegni annullai ni spustai, e quei ha secapescha fatg mal. Jeu havevel per exempel gia planisau tochen el detagl in'acziun cun in enorm magliac da sablun dil Rein als «Vintage days» a Laax, ed al festival «Blueballs» a Lucerna havess jeu malegiu live avon in grond publicum alla riva dil lag. Cuors ed intermediaziun d'art per ils students dalla Scol'auta spezialisada dil Grischun (FHGR) ein vegni annullai, ina exposiziun da gruppa a Cuera culla tematica «Schöne neue Welt» ei era dada ell'aua. Il tetel ei propi staus surreals en quei mument.

Ei quei temps extraordinari forsa era staus inspironts per la lavur artistica?

Gie, en mintga cass. Quella crisa globala dat da patertgar, la distanza fisica e sociala, quels bindels da serrar ina zona, en alv e tgietschen, han evocau damondas sco: Tgei fa la situaziun actuala cun mei e culla societad? Tgei mida quei? Daco drova il carstgaun contacts socials? Plinavon hai jeu gia igl εμπrem di dil lockdown entschiet cun in niev project da fotografar.

Tgei haveis lu fotografau?

Il venderdis, ils 13 da mars 2020, ha midau tut. Igl ei stau il di ch'jeu hai entschiet cul project «15.30h». Il mingadi ei quasi ius en scalgias e quei hai jeu vuliu tener a ferm. Perquei hai jeu fatg mintga di exact allas 15.30 ina fotografia cun miu telefonin, exact leu nua ch'jeu sesanflavel en quei mument.

Ei setracta pia da fotografias dalla situaziun momentana dils dis durant il lockdown?

Gie, jeu hai fotografau tochen ils 11 da matg mintga di, ed ordlunder ha ei dau maletgs intims e sincers. Quels dattan buca sulet investa en mia veta, mobein ein era perdetga da tut quellas situaziuns banalas dalla veta quotidiana, dalla liunguriala stermentusa, dalla natira entuorn casa, dallas fuigias sportivas, dalla fuorma sociala d'ina pintga famiglia, dall'isolaziun desperada... La lavur vegn accumulada da tuns ch'jeu hai medemamein registrau mintga di e cumbinai tier ina melodia da ramurs, da respirar... respirar, expirar, respirar. Quei che para da secapir da sesez munta en in temps, nua ch'il coronavirus camonda sur da nossa veta e nies mintgadi, d'esser in ritmus d'impurtonza vitala – respirar, expirar, respirar.